

अद्भुतादीं हविषो यज्ञेऽस्मिन्स्वयं पिबन्तु मधुनो घृतस्य ॥ १३ ॥

का° [१८. ३. ७.] समासितान्कुशैः प्रोक्षति सपरिश्रितं वाक्ष्येन च ये देवा इति । पात्र्यां सितान्दधिमधुघृतान् कुशैः परिश्रित्सहितं सपक्षपुष्पमग्निं मध्ये वह्नि-
श्च प्रोक्षति ऋद्धयेनेत्यर्थः ॥ जगत्यौ प्राणदेवत्ये । ते प्राणरूपा देवा अस्मिन्यज्ञे
चयनलक्षणे मधुनो घृतस्य अर्थाद्घृतश्च हविषो मधुघृतदधिरूपस्य हविषो भागं
स्वयं पिबन्तु स्वाहाकारसमर्पणेन विना स्वयमेव स्वीकुर्वन्त्वित्यर्थः । कीदृशास्ते
अद्भुतादः अद्भुतमदन्ति ते अद्भुतादः अन्ये देवा अग्निद्वितामाद्वितिमदन्ति प्राणास्तु
साक्षादन्नमदन्ति अत एवादद्भुतादः । ते के संवत्सरीणां भागमुपासते संवत्सरेण
निर्वृत्तः संवत्सरीणः संपरिपूर्वात्त्व चेति [पा° ५. १. १२.] संपूर्वाद्वत्सरान्निर्वृत्तार्थे
त्वप्रत्ययः संवत्सरं हि भूवाग्निश्चीयते इत्यभिप्रायः । कीदृशाः यज्ञियानां यज्ञार्हा-
णां देवानां मध्ये यज्ञियाः यज्ञयोग्याः देवाः दीप्यमानाः । द्विविधा देवाः हविर्भुज
इन्द्रवरुणादयः शरीरनिर्वाहकाः प्राणापानादयश्च दीव्यन्तीति व्युत्पत्त्या उभयेऽप्ये-
ते यज्ञियाः तत्रेन्द्रादयो यज्ञे पूज्यत्वाद्यज्ञियाः प्राणादयस्तु यज्ञेन पूजकत्वाद्यज्ञियाः
॥ १३ ॥

ये देवा देवेष्वधि देवत्वमायन्ये ब्रह्मणः पुरेतारोऽस्य ।

येभ्यो नऽमृते पवते धाम किं च न ते दिवो न पृथिव्या अधि सृषु ॥ १४ ॥

ये देवाः प्राणा देवेष्विन्द्रादिषु अधिष्ठातृत्वेन देवत्वमायन् प्राप्ताः इन्द्रादीनाम-
पि प्राणा देवाः । ये अस्य ब्रह्मणः जीवस्य पुरेतारः पुरोऽग्रे यन्तीति पुरेतारः
इण् गतावित्यस्मात् एवुल्लृचाविति [पा° ३. १. १३३.] तृचप्रत्ययः प्राणा हि प्रा-
णिनां पुरःसराः अयमग्निर्ब्रह्म तस्यैते पुरेतार इति [१. २. १. १५.] श्रुतेः प्राणैर्वि-
ना चीयमानोऽग्निर्निर्वीढुं न शक्यते । किं च येभ्य ऋते यान्प्राणान्विना किं च न
धाम किमपि शरीरं न पवते पवद् गतौ न चेष्टते । इत्यम्भूता ये प्राणा देवा-
स्ते पुनः द्वासते तत्राह न तऽइति ते प्राणरूपा देवा न दिवः पृथ्वौ सप्तम्यर्थे
दिवि स्वर्गे न सन्ति पृथिव्याः पृथिव्यां भूमावपि न नैव ते दिवि न पृथिव्यां
यदेव प्राणभृत्तस्मिंस्ते इति [१. २. १. १५.] श्रुतेः यद्वा दिवः प्रदेशेषु न पृथिव्याः